

Pe limba noastră: competențe, discurs și livrabile in/tangibile

Mariana NICOLAEⁱ

Abstract

The present paper suggests an enquiry into the reality of present day society seen from a Romanian academic context by analysing in a qualitative way the mission of the Department of Modern Languages and Business Communication from the Bucharest University of Economic Studies and the Department's contributions to the institutional and professional developments of both students and staff. The enquiry is trying to identify and clarify the importance of the correct and transparent use of language/s in the political discourse of the decision makers of the university. I will do so from a comparative point of view.

Keywords: *language professionals, higher education, VUCA, university and department mission, soft skills.*

Lumea de azi

Trăim într-o lume pe care ne place s-o numim complexă și imprevizibilă, deși dacă ne gândim puțin, lumea a fost așa de când a început istoria omenirii. Sigur s-au schimbat tipurile de provocări, amenințările, nu ne mai luptăm cu fiarele înfricoșătoare sau cu natura în fața căreia ne simțim mici și neajutorați, dar mai ales nu ne mai luptăm atât de mult între noi la modul primitiv și crud în care eram obișnuiți s-o facem (*homo homini lupus*ⁱⁱ), deși viața, chiar dacă a devenit mai ușoară, este la fel de stresantă, sau poate chiar mai stresantăⁱⁱⁱ, decât era acum 5.000 de ani. Și noi ne luptăm în continuare, dar indirect, în forme mai sofisticate și, aparent, mai puțin periculoase.

Sociologii, antropologii și/sau specialiștii în afaceri, economie și politică ne spun cam același lucru, chiar dacă folosesc un instrumentar de cercetare diferit și se uită, în funcție de domeniul lor de referință, doar la anumite aspecte ale vieții în secolul XXI. Cu riscul unei generalizări masive și, ca atare, foarte vulnerabile, ceea ce se vede la nivel macrosocial este fie o viziune dramatică și periculoasă a vieții în care noi, oamenii, suntem în

continuare sub amenințare, din partea schimbărilor climatice, ale migrațiilor umane și ciocnirilor de civilizații, ale deciziilor politice luate de conducători de toate culorile și nuanțele, dar și din partea unor posibile invazii ale extraterestrilor. Fie o altă posibilă viziune este una mai optimistă, în care oamenii reușim într-un fel sau altul, cel mai adesea prin educație și progres tehnico-științific să devenim aproape nemuritori ca în Homo Deus^{iv} sau cărțile care iau în considerare umanismul sau doctrina umanistă (atât cărți de ficțiune cât și de non-ficțiune^v).

O întrebare din ce în ce mai des auzită este cea referitoare la inteligența artificială: ne va salva sau ne va încătușa? Încă nu știm, dar construim scenarii pe același calapod apocaliptic sau, dimpotrivă, paradisiac. Deocamdată utilizarea tehnologiei inteligente pare să ne izoleze făcându-ne să trăim fiecare în bula noastră din care comunicăm cu ceilalți foarte puțin și, evident, electronic. Că fenomenul este real este demonstrat și de anunțurile din unele baruri sau restaurante chiar în România "Nu avem WI-FI! Vorbiți între voi!"^{vi}.

Există studii prin care decidenții publici, îngrijorați de starea de sănătate mintală a unei populații din ce în ce mai numeroase, dar și cu tendințe majore de îmbătrânire, sunt interesați de intervenții sociale care să reducă fenomene care par a fi induse de supertehnologizare, ca de exemplu: singurătatea, sănătatea mintală, demența și (i)mobilitatea socială. În Marea Britanie, grupul de reflexie DEMOS a publicat în 2018 rezultatele unui studiu referitor la influența *cititului* asupra calității vieții cetățenilor, predictibilității succesului lor în carieră și alte aspecte conexe. Raportul care sintetizează rezultatele studiului se intitulează „O societate de cititori” (A Society of Readers)^{vii}. Raportul, bazat pe o cercetare finanțată de „Agenția pentru citit” (The Reading Agency^{viii}) din Marea Britanie (interesant că au o astfel de organizație), subliniază că dacă provocările sociale pe care le-au analizat scapă de sub control se estimează că în jurul anului 2030 epidemia singurătății va urma să afecteze 7 milioane de oameni doar din grupul celor de peste 60 de ani. Aproape două milioane de oameni se pot aștepta la scurtarea duratei vieții ca urmare a efectelor singurătății. Aceste cifre se referă, desigur, la Marea Britanie unde premierul Theresa May a anunțat în iunie 2018, o alocare bugetară guvernamentală de £20 milioane pentru organizațiile care se ocupă de efectele singurătății și izolării sociale. Dar același raport arată, la celălalt capăt al spectrului, că tinerii care provin din medii defavorizate și care citesc mai puțin sunt marcați ulterior în dezvoltarea lor profesională și au o mobilitate socială foarte scăzută.

Lectura din plăcere este un predictor important pentru rezultatele la teste la vârsta de 16 ani^{ix} indiferent de proveniența socială a subiectului. Ba mai mult, copiii din medii defavorizate care citesc mult tind să aibă rezultate mai bune decât copiii din medii mai privilegiate, dar care nu citesc de loc^x.

De ce această insistență pe citit din partea mea? Pentru că o țară cu economie dezvoltată precum Marea Britanie își găsește mecanisme sociale și resurse financiare pentru a investi în dezvoltarea cititului ca factor de ameliorare a unor provocări sociale și ar fi util și interesant să preluăm acest model și să-l adaptăm realităților noastre. Dacă existența unor cercuri de lectură și dezbateri era posibilă în anii 80 în universitatea noastră^{xi} cred că același lucru ar putea exista și azi în condiții mult mai prietenoase. Decidenții politici români și factorii administrativi relevanți sunt însă ocupați cu alte chestiuni așa că starea bibliotecilor publice, dar și cele ale unor universități, ale accesului la informația online (gen baze de date) la care trebuie să ai abonament și, în general, bugetul pentru educație și cercetare care în final ar influența tipurile de competențe, inclusiv cea de lectură, a românilor este cel mai mic din Uniunea Europeană^{xii}. După cum arată "Raportul de țară privind România"^{xiii}, la secțiunea "Educație"^{xiv}, sistemul românesc de învățământ este subfinanțat și structurile administrative necesare pentru modernizarea acestuia trebuie să fie întărite. Dobândirea de *competențe de bază* este foarte întârziată, aproape 40 % dintre adolescenți neavând competențe de bază de lectură, matematică sau științe, și la fel stă lucrurile și la *competențe digitale* unde doar 52 % dintre tinerii cu vârsta cuprinsă între 16 și 19 ani au competențe digitale de bază sau peste acest nivel. Această stare se datorează faptului că investițiile pentru educație sunt printre cele mai scăzute din Uniunea Europeană (3,7 % din PIB față de 4,7 %).

Din acest punct de vedere situația descrisă în Raportul O societate de cititori este similară cu cea din România, respectiv însușirea și dezvoltarea competențelor cognitive este împiedicată de lipsa unei educații și îngrijiri timpurii de calitate care, apoi, afectează în general întreaga viață profesională a persoanei. Cu alte cuvinte, sistemul de educație nu reușește să compenseze dezavantajele socioeconomice semnificative în România și perpetuează inegalitățile de venituri.

Un alt fenomen deosebit al lumii de azi este cel din Japonia, cunoscut ca *hikikomori*, respectiv adolescenți sau adulți izolați în mediul virtual și propriile locuințe și care nu mai doresc să aibă contacte sociale. Supraviețuirea acestora este asigurată de familie sau prieteni. Se pare că

fenomenul a început să apară și în România^{xv} Implicațiile sociale ale acestui fenomen sunt mult mai profunde decât par la prima vedere, dar nu este locul să le discut aici.

Ce alte aspecte, procese, întâmplări mai mult sau mai puțin semnificative mai au loc în această lume pe care oamenii eficienți din lumea afacerilor au caracterizat-o ca VUCA^{xvi}, adică o lume a volatilității, incertitudinii, complexității și ambiguității (VUCA este acronimul în engleză)? Lumea VUCA este lumea atomizată sau fragmentată a zilelor noastre, a modelelor decăzute, a prăpastiei dintre generații, a comunităților divizate trăind fiecare în bula proprie și a asaltului asupra valorilor tradiționale. Este o lume în care memoria publică despre istorie și posibile lecții pe care ar putea să ni le ofere nu mai este funcțională (realitate pe care am perceput-o ca foarte subiectivă până nu mi-a confirmat-o Lavinia Stan^{xvii}, profesor universitar și cercetător în științe politice, în plenara pe care a susținut-o la Conferința Internațională The Future of Europe din 2018), mai ales pentru tineri dacă nu este scrisă într-o limbă de largă circulație, o lingua franca de azi, și dacă este în limba maternă într-un limbaj accesibil, cu text relativ concentrat și imagini sugestive și atrăgătoare. Ca de exemplu, relativ multele încercări de a "reciti" istoria națională și a o înțelege^{xviii}.

O lume VUCA este o lume în care în anul 2012 au murit aproximativ 56 milioane de oameni în lume din următoarele motive: 620.000 din cauza violenței umane (120.000 în război, și 500.000 în timpul diverselor infracțiuni). Prin contrast, 800.000 s-au sinucis și 1,5 milioane au murit de diabet. Cu alte cuvinte zahărul este în prezent mai periculos decât armele, în 2010 obezitatea și bolile conexe au ucis aproape 3 milioane de oameni, în timp ce teroriștii 7.697 de persoane în special în țările în curs de dezvoltare. Cu alte cuvinte, Coca-Cola este mult mai periculoasă pentru omul obișnuit decât Al-Qaeda. Acestea sunt câteva repere-concluzii la care ajunge antropologul Yuval Noah Harari în cartea sa Homo Deus. Scurtă istorie a viitorului^{xix} și urmărindu-și argumentația discutabilă, dar fascinantă subliniază că dacă anterior principalele surse de avuție erau de tip **material** ca mine de aur, câmpuri de cereale și zăcămintele de petrol, azi principala sursă a avuției diverselor comunități umane este **cunoașterea**. Și cunoașterea, mai ales cea de tip tacit nu se poate cuceri, dobândi, rechiziționa, lua cu japca etc. etc., prin război. Cel mult se poate distruge și risipi așa cum s-a întâmplat adesea de-a lungul istoriei.

Contextul (academic) românesc

România face parte dintre cei mai modești inovatori europeni și cu cea mai mare viteză de degradare a capacității inovative în ultimii cinci ani din Uniunea Europeană. Și asta în ciuda unor realizări individuale de excepție, gen olimpici în categoria elevilor, sau patente și brevete la categoria cercetători. Această afirmație este una bazată pe datele obținute din surse publice^{xx}. Astfel, România are o capacitate de inovare de doar 31,1% din media UE față de Suedia cu o capacitate de inovare de 140,8% față de media UE ceea ce înseamnă că România are cea mai mare viteză de degradare a capacității inovative din ultimii ani din Uniunea Europeană. La nivel european bugetul mediu alocat activităților de cercetare și dezvoltare este de 2% din PIB - în România 0,5% din PIB, (0,16% cheltuieli guvernamentale, 0,05% cheltuielile sectorului de educație terțiară și 0,29% finanțare privată)^{xxi}.

Aduc în discuție aceste elemente aici, la secțiunea dedicată contextului academic pentru că există percepția destul de generalizată că universitățile sunt un factor important, desigur nu singurul, al cercetării și inovării. Prin urmare, investiția în educația superioară, dar și investiția în întreg sistemul de învățământ, este relevantă. Investiția în oameni, la toate nivelurile și în toate domeniile, este esențială din punct de vedere social și economic. Așa cum spunea Harari societatea post-modernă nu se mai uită doar la resursele tangibile, ci în primul rând la cele intangibile. Factori importanți ai productivității de azi ai unei țări sunt, printre alții, și sănătatea, educația și abilitățile/competențele populației. Cu alte cuvinte orice comunitate care dorește să se dezvolte economic ar trebui să adopte politici centrate pe bunăstarea populației. Acest lucru presupune recunoașterea faptului că prosperitatea nu se mai poate genera decât prin stimularea și dezvoltarea capitalului uman. Raportul Global al Competitivității pe 2018 subliniază că orice politică prin care s-ar afecta în mod negativ potențialul factorului uman va duce pe termen lung la scăderea creșterii economice. Cu alte cuvinte, orice decizie politică trebuie să asigure că schimbările tehnologice vor trebui să conducă în ultimă instanță la îmbunătățirea condițiilor de viață^{xxii}.

Unde este România din punctul de vedere al competitivității? Constant sub jumătatea ierarhiei: locul 92 la sănătate și educație primară, locul **70 la educație terțiară și formare** sau locul 69 la abilitățile populației, din aproximativ 140 de țări analizate în rapoartele globale recente dedicate competitivității.

Care este explicația pentru această situație nefericită? Una din multiplele cauze, la care vreau să mă refer aici, este reactivitatea sistemului, dorința de preluare superficială, necritică a unor elemente de suprafață care apoi dau naștere unor reacții nedorite și neprevăzute și care, pe termen relativ lung, au creat un sistem educațional greoi, neperformant și hiperbirocratizat. Am dezbătut pe larg aceste aspecte în cartea *Educație și leadership* (2015, p. 136 - 171)^{xxiii}

O altă cauză ar fi faptul că studenții suferă de o confuzie: cunoașterea chiar foarte bună a unei limbi la nivel conversațional, nu este echivalentă cu stăpânirea ei la nivel profesionist, sau cu folosirea unui limbaj de specialitate care este greu inteligibil chiar și în limba maternă a fiecăruia dintre noi. Din această cauză există atâtea probleme, neînțelegeri, etc.

În acest articol mă voi opri la misiunea pe care ne-am formulat-o ca universitate și ca departament. Este un loc comun faptul că misiunea unei instituții ar trebui să fie formulată simplu, concis și memorabil. Atât pentru o organizație de afaceri, cât și pentru o instituție de învățământ superior. Doar pentru reîmprospătarea memoriei dau în continuare semnificația conceptului de misiune: textul misiunii unei organizații definește aproximativ într-un paragraf rațiunea existenței acelei organizații, cuprinzând filozofia, scopurile, ambițiile și moravurile respectivei organizații^{xxiv}.

JISC^{xxv}, o organizație de servicii digitale pentru universitățile britanice denumită inițial Joint Information Systems Committee (Comitetul pentru Sisteme Informatice Asociate), a elaborat un ghid pentru elaborarea și formularea misiunii și valorilor unei instituții de învățământ superior. În acest ghid JISC^{xxvi} subliniază pe de o parte fluiditatea unor termeni ca misiune, viziune și valori și a practicii elaborării lor în funcție de condițiile locale, iar pe de alta nevoia ca misiunea să fie exprimată succint și memorabil.

Misiunea universității ASE din București este exprimată în Carta ASE din 2016^{xxvii} în Capitolul III, Art. 4 astfel:

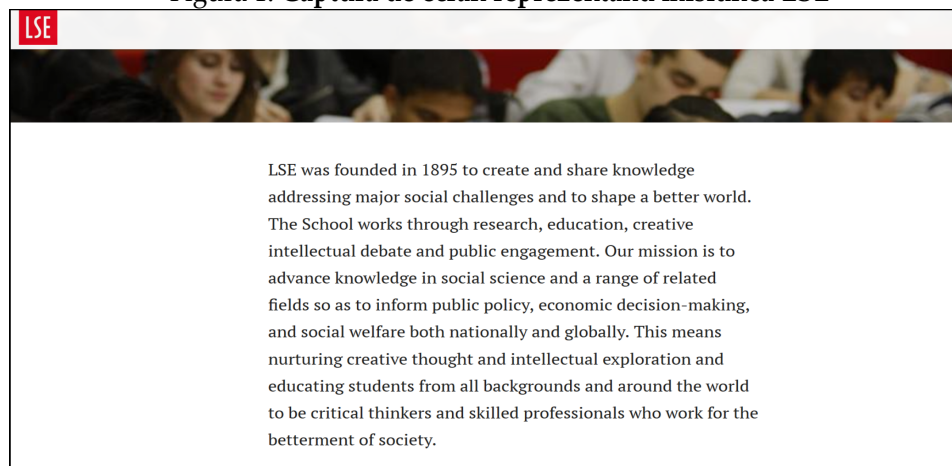
Art. 4. Misiunea Academiei de Studii Economice din București, în calitate sa de universitate publică de cercetare avansată și de educație, este să își consolideze poziția de pol de excelență în domeniile științelor economice, administrative, sociale și umaniste pentru zona Europei Centrale și de Est.

Iar la Art. 5. se enumerează 12 elemente sau principii de realizare a acestei misiunii și la Art. 6. valorile care ar trebui să caracterizeze membri comunității academice, respectiv: “profesionalismul, vocația, dedicarea, integritatea, onoarea, loialitatea și atașamentul față de elementele definitorii pentru cultura organizațională a universității”.

Față de versiuni anterioare ale misiunii universității, aceasta este în mod clar îmbunătățită în sensul conciziei exprimării, dar este în continuare concentrată pe nevoile interne ale universității, pe dorințele și idealurile echipei manageriale și ale unui anumit tip de idealuri universitare clasice care este posibil să nu mai corespundă cu așteptările societății față de rolul și misiunea universității.

Iată spre comparație misiunea London School of Economics (LSE), prestigioasa instituție britanică, comparabilă ca tip de instituție și domeniu de activitate cu ASE București. Sigur păstrând proporțiile și ținând cont de context. Figura 1 reprezintă un „print screen”, o captură de ecran a misiunii LSE și mai jos, în Figura 2, se află traducerea acestei misiuni în limba română.

Figura 1. Captură de ecran reprezentând misiunea LSE

Sursa: https://lisedesignunit.com/LSE_Strategy2020/

Figura 2. **Traducerea în română a misiunii London School of Economics**

LSE a fost fondată în 1895 pentru a crea și a împărtăși cunoștințe necesare pentru a face față provocărilor sociale majore și pentru a crea o lume mai bună. Școala funcționează prin cercetare, educație, dezbateri intelectuale creative și implicare publică. Misiunea noastră este de a avansa cunoașterea în științele sociale și o serie de domenii conexe, astfel încât să informăm decidenții din politicile publice și din economie, și să contribuim la bunăstarea socială atât la nivel național, cât și la nivel global. Aceasta înseamnă cultivarea gândirii creative și a explorării intelectuale, precum și educarea studenților din toate mediile și din întreaga lume pentru a fi gânditori critici și profesioniști calificați care lucrează pentru îmbunătățirea societății.

Misiunea LSE privește spre nevoile societății și ale studenților din orice clasă socială și din orice parte a lumii, poziționându-se astfel ca o instituție realmente globală. Cu alte cuvinte, universitatea privește spre exterior, fiind conștientă de rolul ei în informarea decidenților politici și, în consecință, de rolul ei în schimbările sociale. O simplă chestiune de limbaj și de preferințe lingvistice? Evident nu. În spatele acestor opțiuni lingvistice stau atitudini și mentalități sociale diferite, bazate pe evoluții istorice, dar și economice de alt tip.

Cu alte cuvinte LSE își asumă o misiune prin care să facă față unei lumi de tip VUCA despre care vorbeam la început, fie prin cercetare avansată și informarea decidenților politici sau economici despre posibilele scenarii și tendințe ale lumii de azi, fie prin educarea studenților pentru a deveni profesioniști greu de înlocuit de roboți sau algoritmi. Altfel spus, specialiști cu gândire critică și creativă, care au cum spunea Minouche Shafik, directoare a London School of Economics^{xxviii}, competențe creative, de tip “soft”, de cercetare prin care pot găsi informația relevantă, o pot sintetiza și o pot folosi în mod semnificativ.

Ne poate da analiza chiar sumară a celor două tipuri de misiune instituțională o înțelegere a gradului de inovare și competitivitate a celor două economii? Cred că da. Despre România am vorbit anterior și am constatat că este pe ultimul loc din Uniunea Europeană, alături de Bulgaria. Marea Britanie este, tot conform *Indexului European al Inovării din 2019* (European innovation scoreboard 2019) un inovator puternic. Printre dimensiunile cele mai puternice ale sistemului de inovare britanic se numără:

sisteme atractive de cercetare, resurse umane și impactul angajării. Studiul subliniază punctele tari ale Marii Britanii: studenți doctorali străini, IMM-uri inovative colaborând între ele, și absolvenți noi de studii doctorale. Aceste puncte tari sunt legate direct de programele universitare, dar și de capacitatea de colaborare care este o abilitate dezvoltată din universitate. QED.

Am scris de foarte multe ori despre nevoia de competențe de tip "soft skills" și am arătat că Departamentul de Limbi Moderne și Comunicare în Afaceri (DLMCA) prin diversele programe de studii, fie de licență, fie de master, pe care le are în portofoliul instituțional este unul din departamentele cele mai implicate în dezvoltarea acestor competențe la studenții noștri. Misiunea DLMCA rezultă indirect din diverse documente de management instituțional, dar ea este exprimată plastic și memorabil în sloganul sau deviza care apare pe site: "Limbile ne dezvoltă mintea, ne transformă viața și ne fac învingători. // Languages open our minds, transform our lives and make us successful."

Această misiune este în concordanță cu cerințele instituționale, dar este și o exprimare a unor valori umaniste specifice domeniului limbilor moderne aplicate care pun în centrul preocupărilor noastre ca profesori și cercetători, nu neapărat propriile interese, cât nevoile studenților noștri. Sigur că este dificil să dezvoltăm competențe de tip "soft" în condițiile unei rigidități academice extreme și ale unor mentalități tradiționaliste de tip "serviciile educaționale sunt gratuite" atât la studenți cât și la administrația universității. Dar se fac progrese și DLMCA este din acest punct de vedere unul din cele mai active și mai atractive departamente din ASE.

Menționez programul de master EDURES care este adresat cadrelor didactice. În cadrul acestui program se fac eforturi deosebite de a se internaliza o cultură specifică cercetării anglo-saxone, o comunicare și un management al orelor de curs și seminar diferite de cele care se țin în limba română și, mai ales, se recalibrează competențele necesare scrierii și publicării rezultatelor cercetării. Toate acestea sunt "soft skills" pentru universitari.

De ce scriem și vorbim în engleză?

Este un subiect foarte mult abordat și dezbătut. Răspunsul scurt este pentru că engleza este lingua franca a epocii noastre și nu putem avea vizibilitate fără a scrie/vorbi în limba engleză. Prin urmare folosirea unei engleze profesionale la standarde avansate este obligatorie pentru oricine dorește o carieră de succes, cu vizibilitate și mobilitate internaționale.

Există o literatură din ce în ce mai bogată referitoare la utilizarea limbii engleze de către universitarii români și la efectele acestei utilizări. Am scris eu însămi în limba română despre acest lucru în articolul *In-utilitatea comunicării științei în lumea globală?*^{xxix}, dar articole relevante pe multiplele aspecte ale acestui fenomen au scris la noi, din câte știu eu, Laura Mureșan și Mirela Bardi. Am să citez aici doar unul din articolele lor, scris împreună, dar foarte relevant pentru discuția prezentă^{xxx}.

Aici vreau să mă refer însă la două aspecte. Primul este că, din diverse motive, engleza utilizată de un număr relativ mare de cercetători români este corectă tehnic, dar prăfuită și lipsită de naturalețe. Nu este numai problema cercetătorilor români. Karen Bennett^{xxxi} (2014) editează un volum extrem de interesant asupra ceea ce numește, apud Wallerstein, zona semiperiferică a scrierii academice. Bennett arată că cercetătorii portughezi se confruntă cu probleme similare și subliniază că vorbitorii celor două limbi romanice au fost obligați să se adapteze la constrângerile limbii engleze nu doar din punct de vedere lingvistic, dar și din punct de vedere al structurării cunoștințelor și conținutului. Ceea ce, evident, subliniază și cercetătorii români. Soluția? Depășește cadrul acestui articol, dar există și cea mai la îndemână este folosirea consultanței lingvistice profesionale.

Al doilea aspect este cel subliniat de mai mulți autori, dar foarte bine exprimat și argumentat de Hyland^{xxxii}. În lumea extrem de competitivă a publicării științifice atât de importante (nu neapărat relevante) pentru ierarhizările universităților, a devenit foarte important să publicăm în limba engleză, în jurnale de un anumit standard perceput ca ridicat și deziderabil de cei care fac politica științei în diverse medii și geografii. Hyland subliniază masificarea și marketizarea producției științifice (p. 21) și analizează argumentele publicării în jurnale și limbi locale. Aspectul care mă interesează aici este cel al stagnării capacității limbilor locale de a ține pasul cu și a exprima concepte și abordări de ultimă oră abordate la nivel internațional. Hyland subliniază cu argumente pertinente că acest fenomen duce și la clasificarea cunoașterii în “cunoaștere locală și cunoaștere globală” (Local versus global knowledge, Hyland, 2015, p. 34 -37) împotriva discursului administrativ și politic care pune presiune pe cercetătorii locali pentru a se ridica la standardele internaționale. “Ideea universalistă a unei comunități științifice globale transfrontaliere este, prin urmare, problematizată de decizii referitoare la diferitele tipuri de cunoaștere publicate în jurnale internaționale ISI prestigioase.” (Hyland, 2015, p. 36)

Efectele nedorite ale încercărilor forțate și nesuținute financiar și prin politici adecvate de a conecta sistemul românesc de cercetare și educație la cerințele unei lumi moderne și dezvoltate rezultă în derepaje de tipul celor care ne-au plasat pe ultimul loc în Uniunea Europeană din punctul de vedere al inovării și competitivității. Este firesc când ne exprimăm într-o romgleză pe care, probabil, n-o înțeleg nici autorii.

Ce să facem? Un fel de concluzii

Propunerile mele sunt contraproductive din punctul de vedere al grilelor de avansare, dar sunt importante pe termen lung atât la nivel personal cât și la nivel social. Să reînvățăm să vorbim corect și actual în limba română pentru a nu ne expune la necesitatea examinării la angajare a capacității candidaților de a se exprima corect în limba maternă, adică în română. Acest lucru va însemna că putem gândi în această limbă și putem să ne exprimăm gândurile.

Ajunși aici ar trebui ca decidenții să lase oamenilor timp să gândească, să reflecteze, să poată să devină creativi. Raportările dese în formate tot mai diferite și mai amănunțite nu înseamnă creativitate, mai ales în platformele românești, neperformante și neconectate între ele.

Și, în cele din urmă să (ne) educăm. Adică să continuăm să învățăm semnificativ tot timpul pentru a depăși unul dintre indicatorii cei mai slabi ai României - cel al învățării pe tot parcursul vieții.

Toate acestea sunt decizii care țin mai degrabă de factorii de decizie politici și administrativi. Dar decizia de a scrie și a vorbi corect în limba română este o decizie personală și ea explică prezentul articol.

Professor Emerita Mariana Nicolae teaches business communication, leadership and creative thinking at the Bucharest University of Economic Studies (www.ase.ro) and the University of Bucharest. She is passionately creative about teaching, research, coaching and mentoring, networking, publishing, travelling to attend conferences and seminars. She is Professor Emerita of the Bucharest University of Economic Studies and the founding director of the Master in International Business Communication (www.mibcom.ase.ro). She was a Fulbright senior scholar in 2005 and between 2013-2018 was appointed a Fulbright ambassador for higher education institutions. She participated as an expert evaluator in the Framework Programme FP7 of the European Union, and managed several large scale research and development projects.

References

- Marian Nicolae, Editura Encicrita, Bucharest Academy of Economic Studies, Romania, mariananicolaerei@gmail.com
- ii Hobbes, Thomas, (1983), *De Cive*, English text, OUP: Clarendon Press.
 - iii Freud, S., (1930) *Civilization and Its Discontents*, in "The History Guide" available at http://historyguide.org/europe/freud_discontents.html
 - iv Harari, Y. N., (2016), *Homo Deus - A Brief History of Tomorrow*, Harvill Secker.
 - v Ca în *Altered Carbon*, atât cartea cât și filmul produs de Netflix, în care existența unei persoane este, practic, nelimitată cu condiția ca persoana respectivă să dispună de mijloacele materiale pentru procedura necesară, evident costisitoare. Cartea a apărut în 2002 la Editura Victor Gollancz Ltd și aparține autorului britanic Richard K. Morgan.
 - vi https://www.romaniatv.net/mesajul-amuzant-scris-de-patronul-unui-bar-din-romania-nu-avem-foto_152111.html
 - vii Hilhorst, S., Lockey, A., Speight, T., (2018) *A Society of Readers*, accesat la: <https://www.demos.co.uk/project/a-society-of-readers/>
 - viii <https://readingagency.org.uk/about/>
 - ix Sullivan, A., Brown, M., (2013) *Social inequalities in cognitive scores at age 16: The role of reading*. CLS working papers apud Hilhorst, S., Lockey, A., Speight, T., (2018), p. 8.
 - x Kirsch, I., De Jong, J., et al (2003) Reading for change: Performance and engagement across countries: Results of PISA 2000. Paris PISA apud Hilhorst, S., Lockey, A., Speight, T., (2018), p. 8.
 - xi Cf. "De exemplu, în anii '80 cercul de literatură, cultură și civilizație engleză era coordonat de Virgil Lefter. Nu mai știu cine ținea celelalte cercuri – oricum era o activitate destul de febrilă, în ciuda aparențelor. Erau chiar foarte frumoase și veneau studenții pentru că era altceva." din Nicolae, M., Maftai, M.,M., (coord.) (2013) *Istoria limbilor moderne în ASE. O perspectivă centenară*, Editura ASE, p. 78.
 - xii <https://www.edupedu.ro/cercetarea-primeste-018-din-pib-procentual-la-fel-ca-anul-trecut-in-suma-exacta-alocarea-creste-cu-380-milioane-lei/>
 - xiii Raportul de țară din 2019 privind România, 2019, https://ec.europa.eu/info/.../2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf
 - xiv Raportul de țară din 2019 privind România, pg. 47.

- ^{xv} <http://hikikomori.ro/fenomenul-hikikomori/>
- ^{xvi} <https://mariananicolae.wordpress.com/2019/05/18/brand-minds-2019-leadership/>
- ^{xvii} Lavinia STAN, 2018, "Boom or Bust: The Future of the European Union", accesibil la: http://www.rei.cercetare.ase.ro/FoE_Conference/Program%20FoE%202018_draftul%206.pdf
- ^{xviii} <http://vladpasca.com/category/istorie-pe-sleau/>
- ^{xix} Harari, N., Y., 2018, Homo deus. Scurtă istorie a viitorului, <https://www.polirom.ro/web/polirom/carti/-/carte/6643>
- ^{xx} https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en
- ^{xxi} Paul, A., Cojanu, V., 2019, Competitivitatea economiei României, https://inaco.ro/wp-content/uploads/2019/03/Competitivitatea-economiei-Romaniei_inaco-rei-_final_2019.pdf
- ^{xxii} <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/chapter-3-benchmarking-competitiveness-in-the-fourth-industrial-revolution-introducing-the-global-competitiveness-index-4-0/>
- ^{xxiii} Nicolae, M., *Educație și leadership. Realități și experiențe românești*, Editura ASE, 2015.
- ^{xxiv} <https://www.missionstatements.com/>
- ^{xxv} <https://www.jisc.ac.uk/>
- ^{xxvi} <https://www.jisc.ac.uk/full-guide/vision-mission-and-values#>
- ^{xxvii} https://www.ase.ro/2013_files/despre_ase/conducere/pdf/Carta_ASE_2016.pdf
- ^{xxviii} <http://www.lse.ac.uk/about-lse/meet-the-director>
- ^{xxix} Nicolae, M., *In-utilitatea comunicării științei în lumea globală?* în volumul "Filosofie și Economie. Sensuri ale utilității în științele socio-umane", coord.: Vasile Macoviciuc. București: Editura ASE, 2017, pp. 313-325.
- ^{xxx} Bardi, M., Mureșan, L.-M., 2014, *Changing Research Writing Practices in Romania: Perceptions and Attitudes*, în Bennett, K., 2014, *The Semiperiphery of Academic Writing: Discourses, Communities and Practices*, Palgrave Macmillan.
- ^{xxxi} Bennett, K., 2014, *The Semiperiphery of Academic Writing: Discourses, Communities and Practices*, Palgrave Macmillan.

^{xxxii} Ken Hyland, 2015, *Academic Publishing: Issues and Challenges in the Construction of Knowledge*, OUP, Oxford Applied Linguistics.